

En bærekraftig politikk kan tvinge frem ny teknologi som er bra for økonomien som helhet, skriver Bård Harstad. Her fra hovedkvarteret til det tyske kjemikonsernet Wacker Chemie AG, som får sitt energibehov oppfylt med siste nytt innen solcellepanel. FOTO: MICHAELA REHLE

I m d g r m e q k q n g j k c j j m k t c i q r m e k g h Ó

Vekst og miljø. Økonomisk vekst fører neppe til en bærekraftig utvikling. Men en bærekraftig politikk kan gi økonomisk vekst.

Bård Harstad, professor, Økonomisk institutt, Universitetet i Oslo

Oppdatert: 21.jun. 2014 21:52

Lagre a

Pessimistene frykter at vi ikke kan ha både økonomisk vekst og en bærekraftig utvikling. Vi må velge.

På den ene siden fører økt forbruk til mer avfall, utslipp og utarming av naturressurser. På motsatt side vil en bærekraftig utvikling bli dyr, gi arbeidsledighet og være en brems på all mulig utvikling. Hvit- og svartmaling øker temperaturen i debatten, men den blir ikke mer fruktbar av den grunn.

Ingen konflikt

Ifølge økonomisk teori er det ingen motsetning her; det er fullt mulig å ha en rivende vekst i økonomien samtidig som utviklingen er bærekraftig. Produksjonen i økonomien krever nemlig en rekke innsatsfaktorer, og det er ikke nødvendig for vekst at en øker bruken av alle innsatsfaktorene, som for eksempel naturressurser. Grønn vekst kommer av teknologisk utvinning, nye ideer, bedre organisasjonsstrukturer og flere effektive arbeidstimer. Slik kan en få økonomisk vekst uten at bruken av naturressurser eller utslippene øker.

Pessimistene mener at nye ideer og teknologisk fremgang vil kunne erstatte arbeidskraft, og at vi dermed er nødt til å øke produksjonen for å unngå arbeidsløshet. Men konklusjonen er feil, og jeg gjentar gjerne argumentet: Ved økt bruk av noen innsatsfaktorer (som teknologi og nyvinning) kan en redusere bruken av andre (som råvarer og natur) uten at produksjonen må øke. Og, lar vi produksjonen øke vil det ikke nødvendigvis kreve mer naturressurser eller gå på bekostning av bærekraft.

Vekst og bærekraft er derfor forenlig. Men hva må komme først, vekst eller en bærekraftig politikk?

Brundtland og Banken

Optimistene rådet på 1990-tallet. En mente da at økonomisk vekst var nødvendig og at en bærekraftig politikk ville komme av seg selv bare velstanden var tilstrekkelig høy. Så raskt en har mat på bordet for i dag vil en også tenke på mulighetene til å kunne høste mer i morgen. Miljøgoder er altså et luksusgode som en setter mer pris på etter at de grunnleggende er tilfredsstillt. Brundtland-rapporten fra 1987 fant det kanskje nødvendig å argumentere for en positiv sammenheng mellom vekst og miljø. Dette reduserte jo spenningen mellom utviklingslandenes behov for vekst og industrilandenes bekymring for miljøet. Verdensbanken hausset opp ideen ytterligere i sin rapport i 1992, og med dette hadde en forsterket argumentene for å satse ensidig på økonomisk vekst.

Siden utslippene må øke før de kan falle, er optimistenes hypotese at sammenhengen mellom forurensning og velstand i beste fall er formet som en opp ned U. Det er noe i dette. Figuren til Ausubel og Waggoner som er gjengitt her, viser nivåene for det amerikanske bruttonasjonalproduktet så vel som SO₂-utslippet for hvert år mellom 1900 og 2007. Bruttonasjonalproduktet er målt på den horisontale akse, mens SO₂-utslippet er målt på den vertikale. Etersom tiden går og bruttonasjonalproduktet øker, beveger vi oss fra venstre mot høyre på figuren, og da kan vi se at SO₂-utslippet først har økt for så å falle (etter 1970). Lignende grafer kan tegnes for lokal forurensning av drikkevann.

Men ser en bort fra lokale miljøproblemer som SO₂-utslipp og vannforurensning, er det lite empirisk støtte for at økonomisk vekst fører til et bedre miljø. For avskoging så vel som CO₂-utslipp tyder det meste på at sammenhengen er klart negativ for alle kjente inntektsnivåer: Økt vekst fører til mer utslipp, mer avskoging og et større økologisk fotavtrykk, slik det er oppsummert blant annet av forskere som David Stern, Johanna Choumert og medforfattere.

Bærekraft kan gi vekst

Når vekst ikke gir bærekraft, må man spørre om en bærekraftig politikk kan gi økonomisk vekst. Det er mange grunner til at det kan være tilfellet.

For det første er nytenkning alltid bra. Skatter eller tak på utslipp tvinger bedriftene til å stille viktige spørsmål. Hvordan kan en virksomhet produsere mer når den må forsøple mindre? Hvordan kan man bruke mindre penger på dyrere energi?

En løsning er å utvikle nye teknologi. Amerikanske utslippsstandarder har motivert mange bilprodusenter til å utvikle motorer som bruker mindre drivstoff.

EUs kvotemarked motiverte energiøkonomisering i så stor grad at behovet for kvoter falt og kvoteprisen likeså. I begge tilfeller lå de teknologiske løsningene nærmere enn politikerne hadde forutsett.

Mindre arbeidsløshet

Ny teknologi er bra for bedriften, men det gir også positive ringvirkninger for andre bedrifter som kan lære mye av hverandres løsninger. På denne måte kan en bærekraftig politikk tvinge frem nyteknologi som er bra for økonomien som helhet, selv om kravene kan virke kostbare for den enkelte bedrift.

Et annet svar på tøffere miljøkrav er at produksjonsmetoden må bli mer arbeidsintensiv. Om bruken av visse innsatsfaktorer må reduseres (som råvarer), kan produksjonen fortsette ved å øke bruken av andre faktorer - som arbeidskraft. Økologisk landbruk er mer arbeidskrevende enn konvensjonelt landbruk, og slik kan det være også for andre industrigrener. Hvis arbeid erstatter naturkapital i produksjonen vil ikke en bærekraftig politikk føre til arbeidsløshet.

For det tredje kan en bærekraftig politikk gi penger i kassen. Grønne skatter vil gi offentlige inntekter så vel som utslippsreduksjon, slik jeg har forklart tidligere i denne spalten. Disse inntektene kan brukes til å redusere skatt på arbeid og sysselsetting, slik at det blir mer fristende å jobbe og å ansette.

På lengre sikt er økonomisk vekst helt avhengig av en bærekraftig politikk. Hvis vi tømmer naturressurser eller øker fremtidige renseskostnader, vil det før eller senere gå på bekostning av vekst.

Krever guts

Men selvsagt vil det koste med en bærekraftig politikk. En slik politikk kan bety at vi vil måtte redusere vårt forbruk av reiser, energi, kjøtt og mange materielle goder. Dette kan fremtvinge et midlertidig fall i forbruket, men altså ikke nødvendigvis lavere økonomisk vekst. En bærekraftig politikk kan isteden føre til økt økonomisk vekst og faktisk være nødvendig for vekst på lengre sikt. Problemet er ikke at en bærekraftig politikk reduserer fremtidig økonomisk vekst, men at den vil svi her og nå. Og hvem vil ta på seg en slik politisk byrde når en fremfor alt må vinne neste valg?

Publisert: 21.jun. 2014 21:52

art

VIS KOMMENTARER

SISTE FRA ØKONOMI

Generasjonen som ikke ser TV-reklame

Slik unngår du mobilfellen Han opplevde alle sjømanns store skrekk

- Fjern formuesskatten, utjevner forskjeller

Konflikt og samspill mellom disse to setningene øker mange ure til å betale skatt

Norske Kvinners Sanitetsforening er Norges

NORSKE KVINNERS SANITETSFORENING

! Jobb

MEST LEST ØKONOMI

Knallhard kamp om færre sommerjobber

Luksusetene til Singapore har flest nordmenn

App uten innhold

Argentinas viktigste kamp spilles på Manhattan

Generasjonen som ikke ser TV-reklame